

PARADOKSALŪS PLATONO PUOTOS PERSONAŽAI

Vytautas Ališauskas

Anglistikos, romanistikos ir klasikinių studijų institutas
Vilniaus universitetas

Anotacija. Straipsnyje svarstoma Platono Puotos prologo veikėjo Glaukono tapatybė ir Apolodoro vaizdavimo savitumas. Pateikiami argumentai už Glaukono sutapatinimą su Valstybės dialogo veikėju (Platono broliu). Apolodoras laikomas Antisteno sekėju ir jo literatūriniu substitutu.

Reikšminiai žodžiai: Platono dialogų prologai, Puota, Valstybė, Glaukonas, Apolodoras, Antistenas.

Keywords: prologues of Plato's dialogues, Symposium, Republic, Glaucon, Apollodorus, Antisthenes.

Aiškindamas „logografinę būtinybę“, Platonas teigia, „kad kiekviena kalba turi būti sustatyta kaip gyva būtybė: ji negali turėti kūno be galvos ir kojų...“ (*Phdr.* 264c1)¹. Nors, Platono manymu, galva yra dieviškiausia mūsų dalis ir valdo visus kitus kūno narius (plg. *Tim.* 44e), dialogų „galvas“ – jų prologus – XIX a. tyrinėtojai vargiai pastebėdavo (pvz., Stallbaumas gana išsamioje „Puotos“ apžvalgoje jos prologui skiria vieną sakinį (žr. Stallbaum 1836, 8).

Šiais tyrėjais sekė XX a. pirmos pusės ir vėlesni filosofijos istorikai ir net filologai. Gyvi įžanginiai pasakojimai atrodė esą tik racionaliam filosofavimui nereikalinga puošmena, primesta senamadės literatūrinės konvencijos; skubomis surentus „literatūrinę“ įžangą, jau galima rašyti „rimtąją“, „filosofinę“ dalį². Taip žvelgti buvo įmanoma ignoruojant ne tik neoplatoniškąją egze-

gezės tradiciją, bet ir pakankamai patikimą Dionisijo Halikarnasiečio liudijimą, kad Platonas įžanginei dialogo daliai skirdavo ypatingą dėmesį. Dionisijo teigimu, „kiekvienas filologas žino istorijas, pasakojamas apie Platono darbštumą, ypač tą apie, kaip sakoma, po mirties atrastą rašymo lentelę su įvairiai surikiuotais *Valstybės* pradžios žodžiais“ (Dion. Halic. *Comp.* 25).

Paskutiniaisiais dešimtmečiais vėl imama vis labiau pripažinti vadinamojo literatūrinio arba dramatinio platoniškojo dialogo skaitymą. Dabar jau mažai kas abejoja, kad prologas užmena tolesnę minties raidą ir teikia raktą kūrinio visumai suvokti. Šiame straipsnyje aptarsime tik du *Puotos* prologo (172a–174a1) personažus, pamėginsime pasiūlyti ir pagrįsti jų identifikaciją, kol kas nepretenduodami aptarti tos identifikacijos reikšmės visuminei dialogo interpretacijai³.

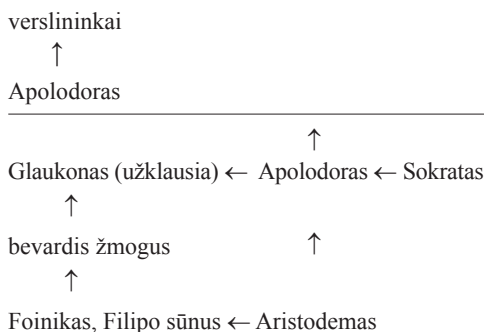
¹ Plg. ir Aristotelio *Retoriką* 1415 b8.

² Tradiciniam „Puotos“ skaitymui atstovaujantis Kennethas Doveris kaip „nefilosofines“ dalis nurodo visa, kas dialoge rašoma iki Agatono apklausos, ir visa, kas yra nuo Alkibiado atvykimo. Žr. Dover 1980, 5, n. 1.

³ Iki šiol nėra daug rašyta apie Platono dialogų veikėjus-filosofus ir jų literatūrinį įprasminimą. Bene svarbiausias darbas šia tema – Zuckert 2009.

Puota pradedama itin sudėtinga pasakojimo perteikimo schema. Neįvardyti verslininkai klausosi Apolodoro, pasakojančio, kaip jis pasakojęs apie puotą pas Agatoną – tai, ką girdėjęs iš Aristodemo ir pasitikslinges su Sokratu, – Glaukonui, prieš tai girdėjusiam nevykusį pasakojimą iš neįvardyto žmogaus, kuris savo ruožtu buvo girdėjęs pasakojant Foiniką, irgi išklausiusį Aristodemo pasakojimą. Čia nereikėtų pamiršti ir metalygmens – skaitytojų, besiklausančių pasislėpusio autoriaus (Platono?) pasakojimo, perteikiančio tai, ką jis girdi.

Yra įvairių mėginimų grafiškai pateikti šią sunkiai suvokiamą transmisijos schemą. Galbūt paprasčiausia ją būtų galima pavaizduoti šiuo būdu:

Tokia sudėtinga prologo sąranga akino stebėtis tyrinėtojus, ypač XIX a. pab.–XX a. pirmoje pusėje. Pagarsėjusios XIX a. pabaigos graikų literatūros istorijos autorius Johnas P. Mahaffy (1839–1919) kritikavo *Puotą* dėl netiesioginės kalbos konstrukcijos, atnešančios „infinityvų grūstį“, ir dėl „draminio absurdo“, verčiantį žmogų iš atminties atpasakoti prakalbų visumą (kai jis pats net nedalyvavo) (Mahaffy 1895, 176). Iliojaus universiteto profesorius Marionas Austinas tiesiai

pasakė, kad *Puotoje* esama „formos klaidos“ ir „dialogas būtų skaitomas lengviau, jei būtų vartojamas paprastesnis [pasakojimo] metodas“ (Austin 1922, 247).

Naujos literatūros mokslo tendencijos pakirto skaitymo naivumą. Platono kaip autoriaus refleksyvumas ir atida pasakojimui neduoda pagrindo skubotai kalbėti apie „formos klaidas“. Net ir pats Mahaffy, nedarydamas tolesnių išvadų, kadaise pastebėjo, kad dialogo žanras Platonui leidžia pateikti nuomones eksperimentuojant, paleidžiant jas svarstyti ir „neprisiiimant už jas jokios atsakomybės“ (Mahaffy 1895, 174). Tad *Puotos* prologas irgi turi būti skaitomas kaip svarbus dialogo elementas, teikiantis indikacijas tolesnei jo interpretacijai.

Pereikime prie dviejų asmenų, kurie įsuka pasakojimą apie išgertuves pas Agatoną. Tai kalbantis Apolodoras ir tylintis Glaukonas. Pastarasis vis dėlto yra itin reikšmingas kaip Apolodoro pasakojimo priežastis: netolimoje praeityje jis buvo užklauses Apolodorą, ką šis žinąs apie garsųjį susitikimą pas Agatoną, o Apolodoras anoniminiams klausytojams tik atkartojė, ką jau buvo sakęs Glaukonui. Tad nuo pastarojo ir pradėkime.

Komentatoriai, mėgindami nustatyti Glaukono tapatybę, blaškosi. Čia pateiksime tik kelias autoritetingas nuomones. Bury, klasikinio *Puotos* leidimo ir komentaro autorius, Glaukoną laiko „galbūt“ (*perhaps*) eponiminio dialogo herojaus Charmido tėvu ir „tikėtina“ (*probably*) ne tuo pačiu asmeniu kaip *Valstybės* pašnekovas Glaukonas – Platono brolis (Bury 1919, 3). Kitas autoritetas, irgi *Puotos* leidėjas, prancūzų mokslininkas Robinas Glaukoną identifikuoja arba kaip Plato-

no brolių, arba kaip Charmido tėvą (Robin 1929, 2). Gana naujo komentaro autorius italias Nucci laikosi panašios ambivalentiškos pozicijos (Nucci 2009, 5), o vienas produktyviausių šiuolaikinių Platono komentatorių – Brissonas – linkęs manyti, kad *Puotos* Glaukonas apskritai visai kitas asmuo, negu Platono brolis arba Charmido tėvas (Brisson 2007, 17–18, 182). Rowe Glaukono identifikavimą apskritai laiko grynai spekuliatyviu užsiėmimu (Rowe 1998, 127–128), o Doveris nei savo pagarsėjusio leidimo įvade, nei komentare šio personažo apskritai nemini (Dover 1980). Tad iš esmės tebegalioja 1997 m. pateiktas Giovennio Realeo apibūdinimas: vieni mano, kad *Puotos* Glaukonas gali būti Platono brolis, kiti – ne (Reale 1997, 41).

Peržvelkime situaciją dar kartą. Nors Platono dialogų veikėjai, išskyrus gal tik Diotimą ir Įstatymų pašnekovus, yra realūs asmenys, chronologinio tikslumo tekstai stokoja. Atrodo, kad kartais anachronizmai ar šiaip su istorija nederančios datos dialoguose randasi dėl specifinių, galima sakyti, literatūrinių, Platono intencijų. Vis dėlto tie istoriniai ir chronologiniai nenuoseklumai ar netikslumai nėra itin drastiški ir neprieštarauja tam, ką galėtume pavadinti sveiku protu. Dar svarbiau, kad Platonas kaip rašytojas yra itin konsistentiškas: ir dialogo ribose, o didele dalimi ir tarp dialogų, kuriamas vientisas pasaulis (Zuckert 2009). Laikantis istorinio nuoseklumo, *Puotos* Glaukoną laikyti Charmido tėvu neįmanoma. Jis tiesiog per jaunas, kad galėtų juo būti. Kritijo sūnus Glaukonas III (pagal Nails 2002 numeraciją), Charmido tėvas ir Platono dėdė, gimė apie 480, o mirė veikiausiai šiek tiek prieš 429 metus. Apolodoras *Puotos* Glaukonui sako, jog puota vykusį „mūsų vaikystės

dienomis“ (173a5), o mes tiksliai žinome, kada Agatonas laimėjo tragedijų varžybas – tai buvo 416 metais. Charmido tėvas tada turėjo būti jau senokai miręs (Nails 2002, 154/Glaucon III). Negana to, *Symp.* 222b1 Alkibiado pagiriamajame žodyje Sokratui Glaukonas III jau minimas kaip Sokrato mokinio Charmido tėvas, t. y. jau tuo metu Charmidas buvo jaunuolis, taigi net uždarame dialogo draminio veiksmo pasaulyje jo tėvas negalėjo būti vaiko amžiaus. Tad Debra Nails šiuo atžvilgiu visai pagrįstai *Puotos* prologo Glaukoną (jam tarp bendravardžių suteiktas IV numeris) tapatina su Platono broliu ir *Valstybės* dialogo veikėju (Nails 154–156).

Istoriniai argumentai paneigia, kad *Puotos* Glaukonas yra Charmido tėvas, tačiau reikia svaresnės argumentacijos, norint tapatinti jį su *Valstybės* dialogo kalbėtoju. Čia svarbios intertekstinės sąsajos. Dabar nesvarstysime, kokią prasmę *Valstybės* dialogo ar *Puotos* prologo kontekste galėtų turėti Glaukono vardo etimologija („skaisčiai mėlynas“, „švytintis“, žr. Rudebusch 2002, 79–80), tačiau tarp abiejų dialogų esama reikšmingų sąsambų. Pirmiausia, *Valstybės* pokalbyje Glaukonas, kaip filosofijai svetimus, pasmerkia mėgėjus laksyti po miesto ir kaimo dionisijas, klausant visų chorų, leidžia suprasti, kad jis pats yra mėgėjas klausytis filosofinių „pokalbių ir svarstymų“ (*Resp.* V 475d1–8; plg. taip pat netiesioginę nuorodą VIII 548e5). *Puotos* dialoge Glaukonui irgi rūpi tik mokytojų vyrų pokalbis, jis nė žodžiu neužsimena, kad pokalbis susijęs su Agatono pergale dionisijų konkurse. Pirmas dionisijų kontekstą įvardija Apolodoras.

Antra, dar svarbesnė intertekstinė sąsaja tiesiogiai susieta su *Puotos* tema ir yra

erotinio ir filosofinio pobūdžio. Sokratas ironiškai girdamas Adeimantą ir Glaukoną įterpia frazę iš jaunuoliui dedikuotos pastarojo erasto („meilužio“) elegijos (*Resp.* II 368a). Viena ši nuoroda nereikštų nieko ypatinga. Tačiau aiškindamas, kad tikrą filosofą pažįstame iš jo meilės visai išminčiai, o ne jos daliai, Sokratas vėl patraukia per dantį Platono brolių: „Kitam kam, – tariau, – Glaukonai, pritiktų sakyti, ką pasakei, bet vyras, prityręs meilėje, neturėtų užmiršti, kad visi žydyntys jaunuoliai vienaip ar kitaip jaudina ir sudomina į berniukus linkusį vyrą – jam atrodo, jog jie verti jo rūpinimosi ir prieraišumo. Argi ne taip jūs elgiatės su gražuoliais? Riestansius jūs vadinsite grakščiais ir girsite, jaunuolį ereliška nosimi vadinsite karališkos išvaizdos, o tą, kurio nosis bus per vidurį anų – ko darniausiu; juodbruviai jums regisi esą vyriški, šviesūs – kaip dievų vaikai; o ‘medaus spalvą’ argi bus išradęs kas kitas, negu įsimylėjęlis, šiuo žodžiu pagražinąs ir pateisinąs mylimojo blyškumą, jei tik jaunuolis yra žydinčių metų. Žodžiu, jūs suieškote visokių dingsčių, visokių paaiškinimų, idant neatmestumėte nė vieno pražyduosio amžiaus“ (*Resp.* V 474d–475a1). Šios ironiškos tirados (vėliau heteroerotiniame kontekste imituotos Erazmo Roterdamičio) tikslas yra rimtesnis negu pašiepti perdėtą Glaukono aistrą jaunuolių grožiui. Sokratas tuoj pereis prie samprotavimo apie vientisą grožio pavidalą (V 476b–d), labai artimą tam, kuris išdėstytas Diotimos kalboje – apie grožį patį save, amžinai savyje vienalytį, kuriame „visi kiti gražūs daiktai dalyvauja jame kažin koku tokiu būdu, kad viskam randantis ir žūvant, jie nei kiek auga, nei mažta, nei iš viso ką nors patiria“ (*Symp.* 211b,

T. Aleknienės vertimas). *Valstybėje* Sokratas giria tą, kuris „supranta grožį patį savaime ir įstengia skirti ir patį grožį, ir daiktus, kurie jame dalyvauja, nepainiodamas grožyje dalyvaujančių daiktų su pačiu grožiu“ (*Resp.* V 476c7–d1). Glaukonas – žmogus, kuris dar nepažįsta paties grožio ir vaiko si gražių kūnų ar net jų dalių grožio (plg. *Symp.* 211a). Jeigu *Puotos* prologo pokalbis vyksta vėliau (apie 404–400 m.) negu *Valstybės* (prieš 411 m.), tai Glaukonas jau turėtų būti girdėjęs tai, ką galima vadinti „pagrindine“ filosofine *Puotos* žinia.

Iš to, kas pasakyta, matyti, kad *Puotos* ir *Valstybės* Glaukono identiškumas yra ne tik istorinio asmens identiškumas. Svarbiau, kad esama intertekstualaus tęstinumo tarp abiejų dialogų personažų, o tai atveria naujas interpretacines galimybes – jos jau atskiro tyrimo uždavinys. Pastebėsime tik tai, kad neseniai iškelta hipotezė, jog *Valstybėje* esama užuominų Glaukoną buvus Trisdešimties tironų šalininką ir žuvus drauge su savo giminaičiais Kritiju ir Charmidu Munichijos mūšyje, tad jo figūra gali būti traktuojama kaip dar vienas Sokrato filosofinės *paideia* tragizmo pavyzdys (žr. Howland 2014).

Pereikime prie Apolodoro (Nails 2002, 39–40 / Apollodorus of Phaleron). Jo vardas, reiškiantis „Apolono dovaną“, yra netikėtas ir net kiek neadekvatus dionisiniame kontekste⁴. Tai spalvinga ir toli gražu neidealizuota figūra. Nors, pavyzdžiui, Palombo mano, kad Apolodoras kaip pasakotojas

⁴ Franko V. Trivigno, tirdamas etimologinio metodo kritiką *Kratile*, metodologiškai reikšmingai siūlo atsakyti „rimto“ ir „parodijinio“ elemento priešstatos analizuojant Platono kalbėseną ir stengtis pateikti „Platono parodijinės strategijos koherentišką aprašą ir jos filosofines implikacijas viso dialogo turinio kontekste“ (Trivigno 2012, 36).

skiriasi nuo nevykusio pasakotojo Foiniko tuo, kad yra įsimylėjęs Sokratą, todėl gali būti geresnis tradicijos perdavėjas (Palombo 2016, 106), vis dėlto daugelis tyrinėtojų sutinka, jog pagrindinis *Puotos* pasakotojas pirmiausia yra neįvykęs filosofas, maža to, jis įkūnija kai kurias pavojingas tendencijas – ypač polinkį Sokratą suvokti kaip „guru“, duodantį atsakymus, o ne skatinantį savarankiškai filosofuoti (Walker 2016). Apolodorui būdinga ne refleksija, bet praeities nostalgija – geismas vis prisiminti praeitį, ją kartojant ir kartojant „stabiliu naratyvinės transmisijos modeliu“. Tai rodo ir formalios dialogo rėminės pabaigos nebuvimas (Giannopoulou 2017, 15)⁵. Galbūt svarbiausias Apolodoro bruožas – jo ir Sokrato retorikos skirtingumas, kurį puikiai atskleidė Nightingale (1995, 117–119). Ji taikliai pastebi Platono intenciją parodyti skirtumą tarp Apolodoro vartojamos invektyvinės kalbos ir jo mokytojo ir netgi herojaus Sokrato ironijos (taip pat ir autoironijos). Tačiau to veikiausiai negana. Vargu ar Platonas kėlė tik vien teorinį, abstrakčiai susimanytą iššūkį. Tai veikiau Platono atsakas į konkrečią situaciją, besiklostančią tarp Sokrato sekėjų ir mokinių. Esama liudijimo apie konfliktą tarp Apolodoro ir Platono: kai Platonas po Sokrato mirties mokinių simposijuje pasakęs, kad nėra ko liūdėti, nes mokyklai galįs vadovauti jis pats, ir perdavęs taurę Apolodorui, pastarasis atkirtęs, jog verčiau priimsi sąs nuodų taurę iš Sokrato, negu šitą vyno užgėrimą iš Platono

⁵ Šiaip jau įžvalgus tekstas kenčia nuo perdėto alegorizavimo: Apolodoras ir Glaukonas traktuojami kaip *Poros* ir *Penia* atitikmenys, o Apolodoro ir klausytojų *synousia* „psichinė atžala“ – stabilus Apolodoro pasakojimas kaip fluktuojančio Eroto priešingybė (Giannopoulou 2017, 17–19).

(Athen. 11.507a–b)⁶. Vargu ar ši istorija yra daugiau negu anekdotas klasikine prasme, bet labai tikėtina, jog ji atspindi realią įtampą tarp Sokrato mokinių. Galbūt Platonas norėjo atkeršyti Apolodorui, jį pavaizduodamas *Puotos* prologe ne itin simpatišką? Ši hipotezė vargu ar pakankama paaiškinti Apolodoro paveikslą – Platonas nebūtų suteikęs savo oponentui, gal net priešui, esminio vaidmens dialoge be rimto filosofinio motyvo. Jau minėtas invektyvinės retorikos momentas Apolodorą leidžia matyti kaip tam tikrą kinikų pradininką. Johnas Burnetas, 1919 m. komentuodamas naujai skelbiamą Aischino dialogo *Alkibiadas* papirusinį fragmentą, pastebėjo, jog Apolodoras „atstovauja kiniškesniajam sokratizmo aspektui, kaip matyti iš *Puotos* pradžios“ (Burnet 1919, 93 ad *P.Oxy.* XIII 1608.34–35). Ksenofontas yra paliudijęs, jog būtent Apolodoras ir Antistenas niekada neatitraukdavo nuo Sokrato (Xen., *Memor.* 3.11.17 = Test. 14B Prince⁷). Šis bendras jų minėjimas patvirtina ir vienodą mokinstės modelį. Tokiame kontekste drįstume kelti hipotezę, kad Apolodoro personažas yra savita Platono reakcija į tai, kas gana greitai taps kinizmo užuomazga⁸. Apolodorui Platonas suteikia Antisteno bruožų, vaizduoja

⁶ Pasakojimą Atėnijas perima iš II a. pr. Kr. istoriko Hegesandro Delfiečio *Užrašų* (Υπομνήματα, Fr. 1, *FHG* iv, 412–413).

⁷ Toliau Antisteno liudijimai ir fragmentai cituojami nurodant originalų šaltinį ir numeraciją pagal naujausią leidimą, nedubliuojant Gianantonni sokratikų rinkinio numeracijos: Prince, Susan. 2015. *Antisthenes of Athens: Texts, Translations, and Commentary*. Ann Arbor: University of Michigan Press.

⁸ Paskutiniu metu randasi darbų, Antistena atskleidžiančių kaip Platono kritikos taikinį, pvz., McConnell 2015, 329–349. Čia nuošaly paliekame neseniai išskeltą ir, mūsų galva, nepakankamai pagrįstą hipotezę, kad Pausanijo prakalba taip pat remiasi Antisteno mokymu (Alieva 2016, 132–139).

jį kaip neadekvačios Sokrato interpretacijos lyderio substitutą. Tai gali paaiškinti tam tikrus Platono literatūrinius sprendimus. Kokie gi šaltiniuose paliudyti bruožai iš Antisteno perkeliama Apolodorui arba bendri jiems abiems⁹?

Puotos dialogas pradedamas minint, kad Apolodoras iš savo namų, Falėro uosto prieigų, kilo į Atėnus. Žinome tradiciją, kad Antistenas iš Peirajo (netoli Falėro) 40 stadijų kasdien kopdavo į Atėnus klausyti Sokrato (Diog. L. 6.2 = Test. 12A Prince). „Namai Peirajuje gali implikuoti, kad Antistenas taip pat buvo iš verslininkų šeimos (ar kaip metekas, ar kaip pilietis). Nusivylimas verslininkiškais tikslais, ypač po Peloponeso karų ir oligarchinių revoliucijų, galėjo įkvėpti Antistenui aštrų pinigų ir socialinių varžybų, susietų su pinigais atmetimą“ (Prince 2015, 46; nusiteikimas prieš pinigus: Stob., *Anth.* 3.10.41 = Test. 80 Prince, Xen., *Symp.* 4.34–35 Prince). Panašiai ir Apolodoras koneveikia verslininkų gyvenimą. Jo apaštališkas įkarštis primena Antistena, kuris tapęs Sokrato mokiniu ėmė raginti ir savo mokinius tapti Sokrato mokiniais drauge su juo (Diog. L. 6.2 = Test. 12A Prince; Gnomolog. Vat. no. 4 = Test. 12B Prince). Antistenui priskiriamas antikinėje tradicijoje itin populiarus posakis „verčiau pamišti (μανεῖν μᾶλλον), negu turėti malonumą“ (Diog. L., 6.3 etc. = Test. 122A–H) primena Apolodoro autocharakteristiką „kliedžiu lyg pamišęs (μαίνομαι)“ (*Symp.* 173e2)¹⁰. Verta paminėti, jog tikrai tikėtina,

kad Antistenas parašė simposinį veikalą, kurį kai kurie tyrinėtojai spėlioja buvus tiek Platono, tiek Ksenofonto įkvėpimo šaltiniu (Ath., *Deipnosoph.* XIV 656f, XI 784d; Photius, *Lex. s.v. οὐροδόκην*; Isocr., *Hel.* 12 et al. = Test. 63–67 Prince; plačiau: Prince 2015, *com.* 24 ad Test. 41A).

Galiausiai antisteniškas kontekstas leidžia paaiškinti iki šiol sunkiai interpretuojamą prologo epizodą: Apolodoro užkalbinimą kilmėvardžiu „ei, Falėrieti“, arba, kaip verčia Tatjana Aleknienė, „ei, Falėro piliet“, kuris kažkodėl laikomas juokingu (*Symp.* 172a4). Daug autoritetingų komentatorių sutinka, kad, šaukiant Apolodorą jo demonstraciniu vardu Φαληρεός, girdime nuorodą į *membrum virile*, į falą¹¹. Lenkų klasikas Zwolskis, komentuodamas savo *Puotos* vertimą, praplečia šio kreipinio sąskambius: „Kas norėjo įsiklausyti – o kaip begėdiškai įsiklausyti į Atėnų gyvenviečių pavadinimus mokė begėdiško žodžio meistras Aristofanas – galėjo išgirsti *phallos* ir *eros*, ir dar sujungtą su nuosakumo valdovo ‘Apolono dovana’.“¹² Sansone netgi nurodo gretutinę, fonetiškai dar artimesnę formą Φάλης, o jo šauksmininko formą, randamą Aristofano komedijoje *Acharniečiai* (Ar. *Ach.* 236–279), regi įkūnytą kreipinyje į Apolodorą bei sieja su Miesto Dionisijų procesija¹³. Nors Sansone nurodoma sąsaja su Dioniso kultu yra kiek pritempta, negalima paneigti, kad tolesnis dialogo kontekstas tokioms aliuzijoms nėra palankus.

Vis dėlto kiek sarkastiškam Apolodoro įvardijimui mažoka bendro pobūdžio

⁹ Apie „istorinį“ Apolodorą mažai ką galime pasakyti. Net jei jo vaizdinys *Puotos* prologe yra „istoriškai“ adekvatus, suponuojame, kad konkretūs bruožai atrinkti būtent tie, kurie jį suartina su Antistenu.

¹⁰ Kaip žinoma, epitetu „pamišęs“ Platonas pravardžiuo ir Antisteno įpėdiniu laikytą Diogeną; Platonas jį vadindavęs „pamišusiu (μαίνόμενος) Sokratu“ (Ael. *Var. Hist.* 14.33; D. L. 6.54).

¹¹ Platesnė argumentacija: Cotter 1992; Cotter 2014; Stokes 1993; Sider 1980; Sider 2002.

¹² Zwolski 1993, 83; šią interpretaciją taip pat palaiiko Nowak-Serafin 2012, 75.

¹³ Sansone 2017.

apeliacijos į erotinį dialogo pobūdį. Verta atkreipti dėmesį, kad Antistenas buvo parašęs prieš Platoną nukreiptą dialogą, pavadintą Σάθων (Diog. L. 3.35; 6.16–17 = Test. 148; 41A Prince, Athen. 5.220d–e; 11.507a = Test. 147A–B Prince). Nesunku pastebėti, kad pavadinimas skamba panašiai kaip Πλάτων. Antisteno veikalų sąrašuose šis dažniausiai neverčiamas pavadinimas (iš σάθη) reiškia ne ką kita, kaip tai, ką žodiniai vadintų *membrum virile*, galbūt įvardijamu vaikišku žodžiu. Lietuviškai tai tikėtų pavadinti „didžiapimpiu“¹⁴. Toks Apolodoro kilmėvardžio pseudoetimologijos akcentavimas Antisteno prasivardžiavimo kontekste suprantamas daug geriau: tai savotiškas netiesioginis Platono kerštas proto-kinikui ir jo draugams.

LITERATŪRA

Alieva, Olga. 2016. Ἐρωὸς προτρέπων: Philosophy and seduction in the *Symposium*. In: Tulli, Mauro; Erler, Michael. *Plato in Symposium. Selected Papers from the Tenth Symposium Platonicum*. Sankt Augustin: Academia Verlag, 132–139.

Austin, Marion Jewett. 1922. Plato as a writer of imaginary conversations. *The Classical Journal* 17, 243–255.

Brisson, Luc (ed.). 2007. *Platon. Le Banquet*, 5e édition. Paris: Flammarion.

Burnet, John. 1919. In: *The Oxyrhynchus Papyri* part XIII, ed. by Bernard P. Grenfell and Arthur S. Hunt. London: Egypt Exploration Fund.

Bury, R. G. (ed.). 1909. *The Symposium of Plato*. Cambridge: Heffer and Sons.

Cotter, Joseph. 1992. The Pun on Apollodorus's Demotic (Plato, Symp. 178A). *Classical Philology* 87, 131–134.

Cotter, Joseph. 2014. Φαληρίς: Coot, Plant, Phallos. *Glotta* 90, 105–113.

Dviejų *Puotos* prologo personažų aptarimas, manytina, leidžiantis galutinai sutapatinti *Valstybės* ir *Puotos* Glaukonus ir parodantis Apolodorą kaip savotišką Antisteno substitutą, kelia klausimų apie išgertuves pas Agatoną, apie kurias papasakojo Platonas, apsimesdamas, kad Apolodoras pasakoja tai, ką buvo išgirdęs iš Aristodemo. Svarbiausias iš šių klausimų, prisimenant Mahaffy pradžioje minėtą mintį, – kiek Platonas laikytinas atsakingu už tai, ką sako šiame dialoge, kurį pasakoją toks abejotino statuso žmogus? O gal tai tiesiog literatūrinis eksperimentas, neturintis nieko bendra su autoriaus filosofine mintimi? Atsakyti į tai – ne šio straipsnio tema.

Destrée, Pierre; Giannopoulou, Zina (ed.). 2017. *Plato's Symposium: A Critical Guide*. Cambridge: Cambridge University Press.

Dover, Kenneth (ed.). 1980. *Plato. Symposium*. Cambridge: Cambridge University Press.

Giannopoulou, Zina. 2017. Narrative Temporalities and Models of Desire. In: *Destrée*. Giannopoulou.

Howland, Jacob. 2014. Glaucon's fate: Plato's Republic and the drama of the soul. *Proceedings of the Boston Area Colloquium in Ancient Philosophy* 29, 113–135.

Mahaffy, John P. 1895. *A History of Classical Greek Literature* II. Part I: *The Prose Writers. From Herodotus to Plato*. London-New York: Macmillan and Co.

McConnel, Sean. 2015. Plato's critique of Antisthenes on Pleasure and good life (Philebus 44a–53c). *Ancient Philosophy* 35, 329–349.

¹⁴ „One who has a large penis“, žr. Montanari, Franco. 2015. *The Brill Dictionary of Ancient Greek*. Ed. Madeleine Goh, Chad Schroeder. Leiden-Boston: Brill, p. 1890 (s.v.).

- Nails, Debra. 2002. *The People of Plato: A Prosopography of Plato and Other Socratics*. Hackett.
- Nightingale, Andrea Wilson. 1995. *Genres in Dialogue: Plato and the Construct of Philosophy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Nowak, Piotr; Serafin, Andrzej (ed.). 2012. Platon. *Uczta*. Warszawa: Sic! (*Wielcy pisarze w nowych przekładach*).
- Nucci, Matteo (ed.). 2009. *Platone. Simposio*. Torino: Giulio Einaudi.
- Palombo, Lidia. 2016. Narrazioni e narratori nel simposio di Platone. In: Tulli, Mauro; Erler, Michael. *Plato in Symposium. Selected Papers from the Tenth Symposium Platonicum*. Sankt Augustin: Academia Verlag, 104–109.
- Prince, Susan. 2015. *Antisthenes of Athens: Texts, Translations, and Commentary*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Reale, Giovanni. 1997. *Eros dèmonè mediatore. Il gioco delle maschere nel Simposio di Platone*. Milano: Rizzoli.
- Robin, L. (ed.). 1929. Platon. *Le Banquet*. (Platon, Œuvres complètes, t. IV, 2e partie). Paris: Les Belles-Lettres.
- Rowe C. J. (ed.). 1998. Plato. *Symposium*. Warminster: Aris and Phillips.
- Rudebusch, George. 2002. Dramatic praefiguration in Plato's *Republic*. *Philosophy and Literature* 26, 75–83.
- Sansone, David. 2017. Getting the joke at Plato *Symposium* 172A. *Classical Philology* 112, 479–482.
- Sider, David. 1980. Plato's *Symposium* as Dionysian Festival. *Quaderni Urbinati di Cultura Classica* 33 (= N. S. 4), 41–56.
- Sider, David. 2002. Two jokes in Plato's *Symposium*. In: *Noctes Atticae: 34 articles on Graeco-Roman antiquity and its Nachleben. Studies presented to Joergen Mejer on his Sixtieth Birthday March 18, 2002*. Ed. by Bettina Amden, Pernille Flensted-Jensen et al. Copenhagen: Museum Tusculanum Press, 260–264.
- Stallbaum, Godofredus (ed.). 1836. *Platonis Opera omnia*, vol. I, sect. III. Gothae-Erfordium.
- Stokes, Michael C. 1993. Symposium 172a–c: A Platonic phallacy? *Liverpool Classical Monthly*, 18, 128.
- Trivigno, Franko V. 2012. Etymology and the power of names in Plato's *Cratylus*. *Ancient Philosophy* 32, 35–75.
- Tulli, Mauro; Erler, Michael (ed.). 2016. *Plato in Symposium. Selected Papers from the Tenth Symposium Platonicum*. Sankt Augustin: Academia Verlag.
- Walker, Matthew D. 2016. The functions of Apollodorus. In: Tulli, Mauro; Erler, Michael. *Plato in Symposium. Selected Papers from the Tenth Symposium Platonicum*. Sankt Augustin: Academia Verlag, 110–116.
- Zuckert, Catherine H. 2009. *Plato's Philosophers: The Coherence of the Dialogues*. Chicago: University of Chicago Press.
- Zwolski, Edward. 1993. *Platon. Biesiada*. Przekład i słowo towarzyszące Edward Zwolski. Kraków: De-Agostini (*Arcydziała Wielkich Mysłlicieli*).

PARADOXICAL CHARACTERS IN PLATO'S SYMPOSIUM

Vytautas Ališauskas

S u m m a r y

This article discusses the identity of Glaucon as portrayed in Plato's *Symposium* and the portrayal of Apollodorus in the dialogue. The author argues that Glaucon is to be considered in the *Symposium* the same person as the Glaucon portrayed in *The Republic* (Plato's brother). This argument is based

on the intertextual link to *Rep.V* 474d–476d. Apollodorus, the main narrator of the *Symposium*, is depicted as a follower of the proto-cynic Antisthenes. It is suggested that Apollodorus's character is written as a literary substitute for Antisthenes.

Gauta 2018-02-02

Priimta publikuoti 2018-03-20

Autoriaus adresas:
 Anglistikos, romanistikos ir klasikinių studijų institutas
 Klasikinės filologijos katedra
 Vilniaus universitetas
 Universiteto g. 5, LT-01513 Vilnius, Lietuva
 El. paštas vytautas.alisauskas@flf.vu.lt